

LISINSKI
SUBOTOM
UVJEK
LISINSKI
NEPROCJENJIV DOŽIVLJAJ!
17/18

**BUDIMPEŠTANSKI
FESTIVALSKI ORKESTAR**
Iván Fischer, dirigent

Subota, 9. prosinca 2017. u 19.30 sati
Koncertna dvorana Vatroslava Lisinskog

Sve boje glazbe. sviđalo se to vama ili ne.

LISINSKI
PREKO DUGE

Johann Sebastian Bach

Treći brandenburški koncert u G-duru, BWV 1048

(Allegro)

Adagio

Allegro

Béla Bartók

Glazba za žičane instrumente, udaraljke i čelestu, Sz 106

Andante tranquillo

Allegro

Adagio

Allegro molto

Johannes Brahms

Treća simfonija u F-duru, op. 90

Allegro con brio

Andante

Poco allegretto

Allegro

Poslije koncerta s umjetnicima razgovara Branimir Pofuk.

BUDIMPEŠTANSKI FESTIVALSKI ORKESTAR

4

Kad je Iván Fischer prije više od trideset godina osnovao **Budimpeštanski festivalski orkestar**, ostvario je svoj san. Bit filozofije orkestra je potpuni izostanak dnevne rutine te riskiranje, inicijativa i sloboda u bivanju drugačijim. Svaki je koncert stoga otkrivanje novog područja, putovanje novim glazbenim obzorima. Čini se neočekivan i iznenađujući, kao da svira prvi put. Orkestar se vodi načelom otvorenosti za novo i nepoznato, znatiželjom i pažnjom za detalje. Inovativni pristup glazbi, posvećenost glazbenika i njihova trajna težnja izvrsnosti ono su što Budimpeštanski festivalski orkestar svrstava među najbolje na svijetu.

Orkestar su osnovali Iván Fischer i Zoltán Kocsis 1983., s ciljem etabliranja u mađarskom koncertnom životu i stvaranja novoga simfonijskog orkestra međunarodnog ugleda u Budimpešti. Do 2000. Orkestar je, uz potporu Gradskog poglavarstva Budimpešte i svoje Zaklade, proširio djelovanje na punu koncertnu sezonu, a tri godine poslije stekao je status nacionalne institucije s državnom potporom. Već 2008. godine uvršten je među deset najboljih svjetskih orkestara.

5

Jedinstven način rada koji potiče umjetničke kvalitete kod svakog člana, stvarajući izrazito homogen orkestralni zvuk, prepoznaju i kritičari i publika, hvaleći dinamiku i radost muziciranja koju glazbenici nesebično dijele s publikom.

Najvažnija zadaća Orkestra je služenje domaćoj publici na više od sedamdeset koncerata u sezoni. Tijekom desetljeća mađarskoj se publici predstavio uz brojne priznate umjetnike, među kojima su sir Georg Solti (koji je do svoje smrti bio glavni gostujući dirigent), Yehudi Menuhin, Pinchas Zukerman, Gidon Kremer, Radu Lupu, Sándor Végh, András Schiff, Richard Goode i mnogi drugi. Također, Iván Fischer redovito poziva mlade, međunarodno afirmirane glazbenike i vokalne umjetnike na gostovanja u Mađarsku. Orkestar organizira danas već slavni ciklus *Glazbeni maratoni* i Festival *Premošćivanje Europe* u suradnji s centrom Müpa Budapest, predstavljajući svake godine glazbu druge zemlje. I operne produkcije održavaju se u međuinstitucionalnim suradnjama; zapamćene su izvedbe *Don Giovanni*, *Così fan tutte*, *Figarova pira* te *Čarobne frule*.

Budimpeštanski festivalski orkestar jedinstven je među simfonijskim orkestrima po tome što ima vlastiti barokni ansambl. Nije stoga slučajnost što je tijekom ove sezone na repertoaru više djela Johanna Sebastiana Bacha, koja ansambl izvodi na povijesnim instrumentima.

Djelovanjem u zajednici i obrazovnim programima Orkestar nastoji klasičnu glazbu i ljepotu muziciranja učiniti dostupnima ljudima svih dobrih skupina i socijalnog statusa. Od 2014. Orkestar je posvećen projektu *Tjedni zajednice*, besplatnim koncertima koje priređuje tri puta godišnje za one koji iz raznih razloga (medicinskih, socijalnih ili financijskih) nisu u mogućnosti posjećivati koncertne dvorane, pa gostuje u domovima za starije i nemoćne, sirotištima, školama, bolnicama, crkvama, napuštenim sinagogama i zatvorima. Programi su uvijek prilagođeni situaciji; primjerice, za djecu pripremaju interaktivni i zaigrani *Glazbeni dvorac*, a starijima nude opuštajuće klasike. Za najmlađe održava i ciklus *Kakao koncerti*, a osnovnoškolcima nudi program *Izaberi svoj instrument*. Redovito organizira natjecanja za srednjoškolce te *Glazbu u ponoć* za nešto stariju mladež. Jedan od najvažnijih projekata Orkestra je inovativni program *Ples na trgu* koji uz ples i glazbu promiče kreativnost zajednice, toleranciju i jednake mogućnosti. *Kakao koncerti* namijenjeni su i djeci s autizmom, pružajući njima i njihovim obiteljima sigurne uvjete za uživanje u glazbi. U listopadu 2017., nakon turneje po šest europskih gradova (Amsterdam, Stuttgart, Antwerpen, Dortmund, Eindhoven, Pariz), upravo na jedan od *Kakao koncerata*, Orkestar i maestro Iván Fischer pozvali su obitelji izbjeglica iz Afganistana koje borave u Mađarskoj: „Izuzetno su me potresli događaji u Ócsényju; to što se ljudi toliko boje i što pokazuju toliku mržnju prema tim jadnim ljudima koji su posjetili njihov grad“, rekao je Iván Fischer. Dvije afganistanske obitelji prihvatile su poziv te ostale nakon koncerta u razgovoru s glazbenicima.

Neizostavni dio mađarske glazbene scene, Budimpeštanski festivalski orkestar je redoviti gost najuglednijih svjetskih koncertnih dvorana, uključujući Carnegie Hall i Lincoln Center u New Yorku, Musikverein u Beču, Concertgebouw u Amsterdamu i Royal Albert Hall u Londonu. Višestruki je gost mnogih festivala, poput njujorškog *Mostly Mozart*, Salzburških ljetnih igara, Festivala BBC Proms te Edinburškog međunarodnog festivala.

Za svoj rad Orkestar je nanizao brojna visoka priznanja, među kojima je i uvrštavanje među deset najboljih svjetskih orkestara prema izboru uglednih glazbenih kritičara 2008., pri čemu je prestigao primjerice Njujoršku filharmoniju i Bostonski simfonijski orkestar. Na popisu najboljih događanja klasične glazbe 2013. *New York Magazine* naveo je *Figarov pir* u produkciji Budimpeštanskog festivalskog orkestra najboljim u toj godini. Etikete *Hungaroton*, *Quintana*, *Teldec*, *Decca*, *Ponty*, *Berlin Classics* i *Philips Classics* objavljivale su njegove snimke; dva albuma zaslužila su nagradu *Gramophone*, a snimka Mahlerove *Prve simfonije* nominirana je za *Grammy* 2013. godine. Mahlerova *Peta simfonija* zaslužila je nagrade *Diapason d'Or* i *Toblacher Komponierhäuschen*. Udruženje glazbenih kritičara Argentine proglasilo je Budimpeštanski festivalski orkestar najboljim u 2016. godini.

Budimpeštanski festivalski orkestar Iván Fischer, dirigent i umjetnički ravnatelj

Róbert Farkas, pomoćni dirigent
Stefan Englert, izvršni ravnatelj
Bence Pócs, menadžer turneje
Ivett Wolf, asistentica

Róbert Zentai, inspicijent
Sándor Kathi, tehničar
Juliane Stansch, osobna asistentica dirigenta

PRVE VIOLINE

Violetta Eckhardt
Ágnes Bíró
Mária Gál-Tamási
Radu Hrib
Erika Illési
István Kádár
Péter Kostyál
Eszter Lesták Bedő*
Gyöngyvér Oláh*
Gábor Sipos
Tímea Iván
Csaba Czenke
Emese Gulyás
Balázs Bujtor
Zoltán Tuska
Bence Asztalos

DRUGE VIOLINE

János Pilz*
Györgyi Czirók
Tibor Gátay
Krisztina Haják
Zsófia Lezsák
Levente Szabó
Zsolt Szefcsik
Antónia Bodó
Noémi Molnár
Anikó Mózes
Zsuzsanna Szlávik
Pál Jász
Gabriella Nagy
Erika Kovács

*Izvedba *Trećeg brandenburškog koncerta* J. S. Bacha (na povijesnim instrumentima); koncertni majstor: János Pilz

VIOLIE

Csaba Gálfi
Ágnes Csoma*
Cecília Bodolai
Zoltán Fekete*
Barna Juhász*
Nikoletta Reinhardt
Nao Yamamoto
László Bolyki
Miklós Bányai
István Rajncsák
István Polónyi
György Fazekas

VIOLONČELA

Péter Szabó
Lajos Dvorák
Éva Eckhardt
György Kertész*
Gabriella Liptai
Kousay Mahdi*
Rita Sovány
Orsolya Mód*
Péter Hány
György Markó

KONTRABASI

Zsolt Fejérvári
Attila Martos*
Károly Kaszás
Géza Lajhó
László Lévai
Csaba Sipos
Csaba Magyar
Andor Bóni

FLAUTE

Erika Sebők
Anett Jóföldi

OBOE

Philippe Tondre
Eva Neuserova

KLARINETI

Ákos Ács
Rudolf Szitka

FAGOTI

Dániel Tallián
Sándor Patkós
Nikolaj Henriques

ROGOVI

Zoltán Szóke
András Szabó
Dávid Bereczky
Zsombor Nagy

TRUBE

Zsolt Czeglédi
Tamás Póti

TROMBONI

Balázs Szakszon
Attila Sztán
Csaba Wagner

TIMPANI

Roland Dénes

CONTINUO

Soma Dinyés*

UDARALJKE

László Herboly
István Kurcsák
Ádám Maros

HARFA

Ágnes Polónyi

ČELESTA

László Adrián Nagy

GLASOVI

Dávid Báll

IVÁN FISCHER

8

Iván Fischer osnivač je i, od samog početka, ravnatelj Budimpeštanskog festivalskog orkestra. Uz to je glazbeni ravnatelj Konzerthausa i Orkestra Konzerthausa u Berlinu. Svojim je inovativnim metodama rada stekao ugled jednoga od najmaštovitijih i najuspješnijih vođa orkestara u svijetu, što potvrđuju brojne svjetske turneje Budimpeštanskog festivalskog orkestra te hvaljene i tražene snimke za Philips Classics i Channel Classics.

Školovao se u rodnoj Budimpešti, gdje je učio glasovir, violinu, violončelo i kompoziciju. U Beču, na Sveučilištu za glazbu i izvedbene umjetnosti, nastavio je studirati dirigiranje u klasi Hansa Swarowskog, uz violončelo i ranu glazbu, radeći kao asistent Nikolausu Harnoncourtu. Godine 1976., u dobi od 25 godina, pobijedio je na dirigentskom natjecanju Zaklade *Rupert* u Londonu. Uslijedile su brojne ponude i angažmani, među kojima je i mjesto gostujućeg dirigenta Simfonijskog orkestra BBC-a te Londonskog simfonijskog orkestra koji je vodio na svjetskoj turneji 1982. godine. U SAD-u je prvi put nastupio 1983. godine, ravnajući Filharmonijom Los Angelesa. Iste je godine utemeljio Budimpeštanski festivalski orkestar. U SAD-u je nadalje sedam godina djelovao kao glavni gostujući dirigent Simfonijskog orkestra Cincinnatija; 2006. postao je glavni gost, a 2007. glavni dirigent Nacionalnog simfonijskog orkestra Washingtona, zamijenivši na tom mjestu Leonarda Slatkina. Gostuje i u opernim kućama Beča, Züricha, Londona, Pariza, Bruxellesa, Stockholma i Budimpešte. Kao glazbeni ravnatelj, vodio je Operu Kent u Velikoj Britaniji (1984. – 1989.) te Nacionalnu operu u Lyonu (2000. – 2003.) kojoj je, s operom *Arijadna na Naxosu*, priskrbio nagradu francuskih glazbenih kritičara za najbolju regionalnu opernu produkciju. Godine 2006. prvi put je nastupio na Opernom festivalu Glyndebourne s novom produkcijom opere *Cosi fan tutte*. Iste je godine imenovan glavnim umjetnikom Orkestra iz doba prosvjetiteljstva, a u veljači 2011. postao je glazbeni ravnatelj berlinskog Konzerthausa i glavni dirigent tamošnjeg orkestra. Uz to, gostuje na čelu ponajboljih svjetskih orkestara, poput Berlinske filharmonije kojom je ravnao više od deset puta, Kraljevskog Concertgebouw orkestra iz Amsterdama, Njujorške filharmonije te Orkestra iz Clevelanda. Posljednjih godina pozornost privlači i kao skladatelj; njegova se djela izvode u Mađarskoj, Nizozemskoj, Belgiji, Njemačkoj, Austriji i Sjedinjenim Američkim Državama.

U više od tri desetljeća na čelu Budimpeštanskog festivalskog orkestra uveo je nekoliko reformi te razvio intenzivne metode pokusa, inzistirajući na komornom muziciranju i kreativnom radu svakog

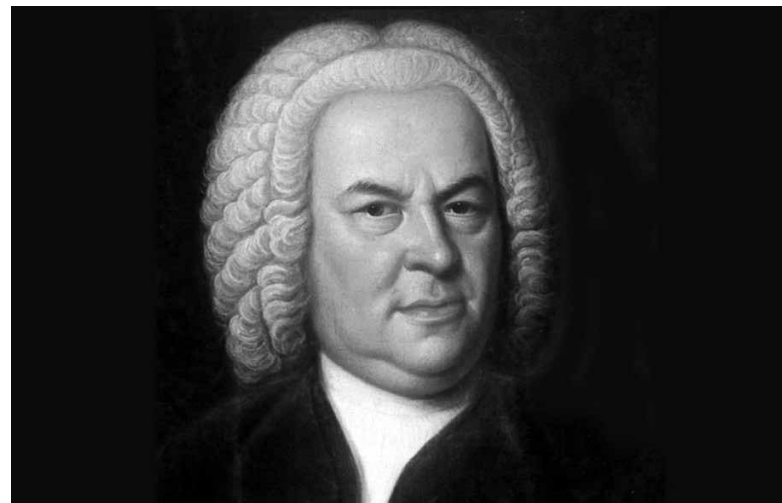
glazbenika. Razvio je i ostvario niz novih vrsta koncerata, primjerice za djecu, programe iznenađenja, koncerte na kojima se razgovara s publikom, koncerte na otvorenom te koncertne izvedbe opera. Pokrenuo je nekoliko festivala, uključujući ljetni festival barokne glazbe u Budimpešti te *Mahlerfest*. Osnivač je Mađarskog društva *Mahler* te pokrovitelj Britanske akademije Kodály.

Dobitnik je niza priznanja: Zlatne medalje Predsjednika Republike Mađarske, Kristalne nagrade Svjetskog ekonomskog foruma za zasluge u razvijanju međunarodnih kulturnih odnosa, naslova Vitez francuske vlade za zasluge u umjetnosti te Nagrade *Kossuth* – najvišeg mađarskog priznanja u umjetnosti. Godine 2011. primio je britansku nagradu Kraljevskog filharmonijskog društva, mađarsku nagradu *Prima Primissima* te nizozemsku nagradu *De Ovatie*; 2013. zaslužio je počasno članstvo na Kraljevskoj glazbenoj akademiji u Londonu, a 2015. dodijeljena mu je nagrada Festivala Abu Dhabi za životno djelo. Udruženje glazbenih kritičara Argentine proglasilo ga je najboljim inozemnim dirigentom 2016. godine.

10

Fotograf: Ákos Stiller

Iako se ne može sa sigurnošću utvrditi datacija orkestralnih ostvarenja **Johanna Sebastiana Bacha** (1685. – 1750.), većina ih potječe iz razdoblja boravka u Köthenu, gdje je od 1717. do 1723. djelovao kao kapelnik dvora kneza Leopolda od Anhalt-Köthena. Tragovi mnogih tadašnjih djela, pa i danas izgubljenih, mogu se naći u njegovim kasnijim opsežnijim vokalno-instrumentalnim ostvarenjima poput kantata i oratorija, ali i u nizu sačuvanih koncerata za instrumente s tipkama, budući da jasno pokazuju tragove prerađivanja. Bachov sačuvani koncertantni opus obuhvaća šest *Brandenburških koncerata*, nekoliko koncerata za instrumente s tipkama, od kojih su neki transkripcije ranijih violinskih koncerata, te tri violinska koncerta, od kojih je jedan za dvije violine. To je tek nepotpuna slika njegova pisanja za veće instrumentalne sastave. A pisao je zacijelo podosta, osobito tijekom godina provedenih u Köthenu te potom u Leipzigu, no danas se većina Bachove orkestralne glazbe smatra izgubljenom.

U Köthenu je imao na raspolaganju ansambl od osamnaest školovanih glazbenika, a uz glazbeno angažiranoga kneza koji je znao pjevati te svirati violinu, violu da gamba i čembalo, to je značilo i intenzivne skladateljske obveze. Uz to, Bach je kao kapelnik, s osnovicom plaće od 400 talira (dvostruko većom od prethodnika mu) bio zadužen i za nabavu novih instrumenata, pa je 1719. u Berlinu pregovarao o kupnji novoga čembala. Tom je prigodom svirao pred markgrofom Christianom Ludwigom od Brandenburga; nije poznato što je izvodio, no navodno je dobio narudžbu za nekoliko skladbi. Kako je sam opisao, razmišljao je nekoliko godina o toj narudžbi i naposlijetku predao šest skladbi s posvetom markgrofu i datacijom 24. ožujka 1721. Prema nekim izvorima, šest *Brandenburških koncerata* napisao je i nadajući se zaposlenju kod markgrofa. U svakom slučaju, *Koncerti* pisani na

11

način istraživanja izvedbenih snaga raspoloživih u Köthenu, nisu čini se naišli na dobar prijem kod markgrofa od Brandenburga, budući da Bach nikad od njega nije dobio zahvalu, honorar, a ni bilo kakvu vijest o korištenju partiture. Razlog tome možda je mnogo skromnije glazbeno osoblje u Brandenburgu, s kojim ostvarivanje različitih instrumentalnih kombinacija koje je Bach zamislio – nije bilo moguće.

Iznimna raznolikost unutar ciklusa, stilski i strukturno, otkriva utjecaj talijanskih koncerata Antonija Vivaldija i Arcangela Corellija, ali i uvertira i plesnih suita francuske škole, posebice u pogledu bogatstva orkestralnih boja u cjelini. Osobiti je značaj *Brandenburških koncerata* u činjenici da se, poput Vivaldijevih, udaljavaju od standardnog *concerto grosso* tipa i primjenjuju razne kombinacije solističkih instrumenata, uz zasićenost kompozicijske teksture i visoku razinu profesionalne virtuoznosti. Bachovo zanimanje za talijanske koncerte potječe još iz Weimara, u kojemu je boravio prije Köthena, gdje je svoje obzore proširivao dugim proučavanjem i prepisivanjem djela talijanskih majstora, što je, kako se pretpostavlja, ostavilo trajne posljedice na njegov vid. Smatra se i da je **Treći brandenburški koncert u G-duru, BWV 1048** nastao još u Weimaru, upravo zato što (uz *Prvi* i *Šesti* koncert) nalikuje na talijanski tip koncerta. Motoričnost, jasno oblikovane melodije i konstrukcija motiva po mnogočemu upućuju na ugledanje u Vivaldijev rukopis, no harmonije i kontrapunkt nesumnjivo su Bachov doprinos. Koncert čine dva brza vanjska stavka s pravilnim ritamskim obrascima, koje razdvajaju tek dva akorda na mjestu središnjega polaganog stavka s oznakom *Adagio*; pretpostavlja se da je to mjesto bilo namijenjeno čembalistu za improvizaciju, no izvodi se i kao kratka violinska kadenca. Djelom dominira zvuk gudača; pisano je za tri violine, tri viole, tri violončela uz *continuo*. Odnosi među instrumentima, pozicije dionica, su promjenjive, pa se slušatelju može činiti i da nema solista i da su svi svirači solisti ili pak da violine, viole i violončela čine zasebne solističke grupe. U Bachovoj interpretaciji, odnos *concertina* i *ripiena* (male grupe solista i cijeloga ansambla) u talijanskom *concertu grossu* dobiva novu dimenziju: kaleidoskopski raspon boja i nijansi.

Više od dva desetljeća, **Béla Bartók** (1881. – 1945.) priželjkivao je profesionalni uspjeh koji je napokon stigao 1934. godine: dobio je stalno zaposlenje kao etnomuzikolog. Budimpeštansku Glazbenu akademiju zamijenio je Akademijom znanosti gdje je sljedećih šest godina, u suradnji sa Zoltánom Kodályem, vodio malu skupinu istraživača folklorne glazbe u sveobuhvatnom projektu posvećenom mađarskom narodnom naslijeđu, no to mu je ostavljalo dovoljno vremena i za proučavanje folklorne građe drugih zemalja: Rumunjske, Bugarske, Srbije, Hrvatske, Slovačke, Turske... Iako iznimno zadovoljan zbog oslobođenja od institucionalizirane obveze podučavanja na Glazbenoj akademiji, Bartók je zadržao manji broj studenata kojima je privatno davao lekcije iz glasovira, prije svega kako bi uvećao svoje prihode, a posvetio se i novim pijanističkim angažmanima; između 1934. i 1940. nastupao je podjednako i u domovini i u inozemstvu, izuzev Njemačke gdje mu je zbog jačanja nacizma bilo teško dogovoriti nastupe.

Unatoč približavanju rata, u tim je godinama dosegao vrhunac svojega skladateljskog djelovanja; iako su mu djela iz posljednjih godina života provedenih u Sjedinjenim Američkim Državama danas izvođenija, upravo je u tom razdoblju, u svakome od glavnih žanrova – komornom, orkestralnom, vokalnom i glasovirskom – stvorio remek-djela. K tome, za razliku od prijašnjih, pa i budućih uradaka, riječ je o originalnim skladbama u kojima se uvelike distancirao od ugledanja u modele suvremenika, i u kojima je najmanje primjenjivao istraženu folklornu građu. Takva homogenost stila jedinstvena je u Bartókovu opusu i iznjedrila je, prema mišljenjima mnogih, njegova najzrelija ostvarenja. Najreprezentativnija među njima su komorna djela, među koje se ubraja i **Glazba za žičane instrumente, udaraljke i čelestu, Sz 106**. Nastala tijekom ljeta 1936. na narudžbu dirigenta Paula Sachera

za obilježavanje desetogodišnjice djelovanja Baselskog komornog orkestra, *Glazba za žičane instrumente, udaraljke i čelestu* na svim razinama svoje strukture odražava izvanrednu originalnost, naizgled sadržavajući najširi mogući raspon autorova folklornog i umjetničkog nadahnuća. Pisana za gudače instrumente, harfu, ksilofon, činele, tam-tam, bubnjeve, timpane, glasovir i čelestu, obiluje formalnim i tonskim simetrijama, kao što su tonalitetna simetrija četiriju stavaka prema načelu A-C-Fis-A, niz uzlaznih i silaznih kvinti u početnoj fugi te forma mosta ABCBA u trećem, polaganom stavku. Variranje materijala je konstantno i osobito oštro u zaključnom stavku, u kojem, prema modelu iz *Petog gudačkog kvarteta*, ritamski uniformiranom verzijom početne živahne teme, Bartók trenutačno zaustavlja završni nalet. Nadalje, dojam monotematičnosti postignut je podsjećanjem na kromatsku temu fuge početnoga stavka u svakom sljedećem: kao konturni model za glavnu temu drugoga, kao vezivo između svakog bloka oblika mosta trećega stavka (prema ugođaju, za Bartóka karakteristične noćne glazbe) te kao velika zvukovna transformacija u finalu korištenjem skalarne ekspanzije. Djelo je Baselski komorni orkestar pod ravnanjem Paula Sachera praisveo u Baselu 21. siječnja 1937., a iste je godine partituru objavio Universal Edition.

Slavan i cijenjen ne samo u Europi nego i u Sjedinjenim Američkim Državama, **Johannes Brahms** (1833. – 1897.) nakon 1875. zarađivao je i više nego dovoljno za njegovanje svojega skromnog životnog stila. Koncertni nastupi i znatni honorari od prodaje partitura donosili su mu toliko novca da je u kasnijim godinama izdavaču Simrocku dopustio ulaganja u svoje ime. Kako nije imao potrebu za službenim zaposlenjem, odbijao je brojne ponude, među ostalim i mjesto glazbenog ravnatelja u Düsseldorfu te ravnatelja Konzervatorija u Kölnu. Velikodušan s novcem, pomagao je članovima svoje obitelji i mladim glazbenicima, podupirući projekte kolega poput Gustava Nottebohma i Friedricha Chrysandera. Najekstravagantniji izdatak za vlastite potrebe bilo je osam putovanja u Italiju koje je poduzimao između 1878. i 1893. u društvu kolega i prijatelja. Širok krug u kojem se kretao činili su glazbenici, književnici, slikari, znanstvenici i ljubitelji glazbe, uglavnom pripadnici imućnog poslovnog miljea. Iako je živio jednostavno i bio oprezan s obožavateljima, uživao je u pažnji onih koji su mu se divili te dijelio s njima svoju duhovitost, znatiželju, široke interese i znanje. Među njima je bila i 26-godišnja pjevačica Hermine Spies, studentica Juliusa Stockhausena, koju je upoznao u Krefeldu, gdje je boravio u siječnju 1883. zbog izvedbi *Drugog glasovirskog koncerta* i *Pjesama sudbine*, op. 89, u čemu je sudjelovala i Hermine. Međusobna naklonost potrajala je godinama i iznjedrila niz pjesama upravo za njezin glas; ta darovita mlada žena svojim je produhovljenim interpretacijama i vedrinom očarala pedesetogodišnjeg skladatelja, koji ipak, čini se, u toj dobi više nije razmišljao o braku. Mnogi biografi skladateljevo poznanstvo s Hermine smatraju zaslužnim za ozračje čeznutljiva romantizma u djelima nastalim u to vrijeme.

U ljeto 1883. oboje su boravili u Wiesbadenu; iako nema informacija o tome što se tada događalo među njima, mnogo toga može se iščitati iz

Brahmsove glazbe. Toga ljeta dovršio je **Treću simfoniju u F-duru, op. 90**, najkraću od svojih četiriju simfonija, najintimniju i najsajetiju u strukturi i simfonijskoj razradi materijala koja ga pokazuje na vrhuncu majstorstva. Svaki od četiriju stavaka završava tiho, što je neuobičajeno za vrijeme u kojem je djelo nastalo, a suptilna i pažljivo razrađena upotreba boja instrumenata čini orkestraciju osobito dojmljivom. Nadalje, tematski citati pružaju očigledne aluzije na skladateljeva prijatelja Roberta Schumanna, dok neki smatraju da je *Simfonija* i pomirbeni čin prema Brahmsovu glazbenom protivniku Richardu Wagneru, preminulom u veljači 1883. godine. Dojmovi i stavovi o djelu su brojni: Brahmsov biograf Max Kalbeck smatrao je da dva središnja stavka (svojevrсна *intermezza* umjesto standardnog polaganog stavka) postanak duguju skladateljevu tadašnjem proučavanju Goetheova *Fausta* te da posljednji, dramatični stavak svojim „moćnim tonovima“ pjeva o velikom Njemačkom carstvu utjelovljenom u spomeniku *Niederwalddenkmal*, podignutom 1870-ih, i o domoljubnim osjećajima. Dugogodišnjeg skladateljeva prijatelja, violinista i dirigenta Josepha Joachima djelo je podsjetilo na grčki mit o tragičnim ljubavnicima Heri i Leandru, dok je Clara Schumann glazbu povezivala s razdraganim slikama prirode poput kapele u šumi, potoka, kukaca i ptica. Dirigent Hans Richter *Simfoniju* je pak opisao kao Brahmsovu *Eroicu*, referirajući se tako na svoju usporedbu Brahmsove *2. simfonije* i Beethovenove *Pastoralne*. Richter je ravnao Bečkom filharmonijom na praznima *Treće simfonije* u Beču 2. prosinca 1883., a uskoro su slijedile i izvedbe u Berlinu (pod ravnanjem Josepha Joachima), Wiesbadenu, Meiningenu i Leipzigu, katkad i pod ravnanjem samoga autora. Iako su je nakon premijere zagovaratelji Wagnerove glazbe primili s ponešto neprijateljstva, poslije je dočekivana s izuzetnim entuzijazmom i pohvalama kritičara. Osobiti hit postao je treći stavak, *Poco allegretto*, s melodijom punom uzdaha i čežnje i valovitom pratnjom gudača, čije je ponavljanje, na traženje publike, bilo uobičajeno na koncertima. Slavni kritičar Eduard Hanslick nazvao ju je „najsavršenijom“ među Brahmsovim simfonijama, a njezina popularnost uzrokovala je nelagodu i samome autoru: nakon trideset godina neumornog rada, napokon se dogodilo ono što mu je bilo nezamislivo – njegovo veliko djelo neupitno je osvojilo i publiku i time podiglo očekivanja za sve sljedeće glazbene ostvaraje.

Nakladnik: Koncertna dvorana Vatroslava Lisinskog
Za nakladnika: Dražen Sirišćević, ravnatelj
Producentica programa: Lana Merkaš
Urednica: Jelena Vuković
Autorica teksta: Ana Vidić
Lektorica: Rosanda Tometić
Oblikovanje i grafička priprema: Daniel Ille
Tisak: Intergrafika TTŽ d. o. o., Zagreb
Naklada: 550 primjeraka
Cijena: 20 kuna
www.lisinski.hr

Fotograf: Dinko Bažulić

LISINSKI
SUBOTOM
UVIJEK
LISINSKI
NEPROCIJENIV DOŽIVLJAJ!
17/18

LISINSKI SUBOTOM
Subota, 20. siječnja 2018. u 19.30 sati
Velika dvorana

VLADIMIR KRPAN 80 PLUS

Učenici svojem Profesoru u povodu 80. rođendana:

**Srđan Čaldarović, Martina Filjak,
Katarina Krpan, Maksim Mrvica,
Pedja Mužijević, Bruno Vlahek**

**Zagrebačka filharmonija
Tonči Bilić, dirigent**

Vladimiru Krpanu, koncertantu i pedagogu međunarodnoga ugleda, za njegov velik doprinos svijetu glazbe kao profinjenom interpretu koji je sretno spojio najbolju tradiciju hrvatske pijanističke škole s dragocjenim naslijeđem pijanističke umjetnosti Artura Benedettija Michelangelija! (Zlatna plaketa, Brescia 2016.)

LANA
KOS
sopran

DAN DVORANE 29.XII.2017.

ČARDAŠ

MAĐARSKA NOĆ U LISINSKOM

KONCERTNA DVORANA CONCERT HALL

IVO LIPANOVIĆ, dirigent

LISINSKI

Simfonijski orkestar
Hrvatske radiotelevizije

NEPROCIJENJIV DOŽIVLJAJ INVALUABLE EXPERIENCE

IVAN
KRPAN
glasovir

LISINSKI
ARIOSO
GLAS ZA
LISINSKI
NEPROCIJENJIV DOŽIVLJAJ!
17/18

LISINSKI ARIOSO
Srijeda, 28. veljače 2018.
Velika dvorana

YUSIF EYVAZOV, tenor
Orkestar HNK-a Ivana pl. Zajca
Marco Boemi, dirigent

Eyvazov je uzbuđljiv tenor prodornog, gromoglasnog i iznimno „talijanskog“ glasa... Potpuna dominacija čistog ljudskog glasa izvještenog u postizanju iznimnosti koja dopire do nas kao nijedan drugi glas... ništa se ne da usporediti s tim. (Mark Swed, L. A. Times)

Fotograf: Vladimir Širokov

 splitskabanka

PEUGEOT

 INA

KONCERTNA DVORANA CONCERT HALL

LISINSKI

NEPROCENJIV DOŽIVLJAJ | INVALUABLE EXPERIENCE